

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Milady Tomkové v právní věci žalobce: **M. R.,** zastoupeného Mgr. Davidem Černým, advokátem, se sídlem Horní náměstí 365/7, Olomouc, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o přezkoumání rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 9. 1. 2009, č. j. KUOK 648/2009, sp. zn. KÚOK/117598/2008/OSV - SP/7204, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2011, č. j. 38 Cad 5/2009 - 59,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Ustanovenému zástupci žalobce, Mgr. Davidu Černému, advokátovi, se sídlem Horní náměstí 365/7, Olomouc, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 960 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

Odůvodnění:

[1] Žalobce se kasační stížností domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2011, č. j. 38 Cad 5/2009 - 59. Tímto rozsudkem krajský soud zamítl žalobu proti rozhodnutí žalovaného o nepřiznání příspěvku na živobytí.

[2] Krajský soud napadeným rozsudkem zamítl žalobcovu žalobu proti napadenému správnímu rozhodnutí. Podstatou rozhodnutí krajského soudu bylo potvrzení právního názoru žalovaného (resp. jeho právního předchůdce), že žalovaný je společně posuzován se svou matkou a v rozhodné době (srpen 2008) nenaplňovali podmínky pro vznik nároku na příspěvek na živobytí. Krajský soud se rovněž zabýval žalobní námitkou žalobce, že bylo

povinností správních orgánů ustanovit mu pro řízení opatrovníka. K této žalobní námitce soud uvedl, že z obsahu správního spisu a ze spisu Okresního soudu v Přerově sp. zn. 0 NC 932/2008, který si soud vyžádal, plyne, že žalobce ke dni podání žádosti o příspěvek na živobytí ani posléze nebyl osobou zbavenou či omezenou na způsobilosti k právním úkonům.

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, v níž brojí proti závěrům krajského soudu o tom, že ve správním řízení nebyly dány důvody pro ustanovení opatrovníka. Tím, že bylo vedeno řízení ve věci způsobilosti stěžovatele k právním úkonům, vznikly pochybnosti o jeho způsobilosti hájit svá práva, což mělo vést správní orgán k opatřením zajišťujícím účinnou ochranu práv žalobce. Stěžovatel pak napadá rozsudek krajského soudu, neboť se nemůže ztotožnit s jeho závěrem ohledně toho, že považoval za nedůvodnou žalobní námitku stěžovatele v této věci.

[4] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil přípustnost podané kasační stížnosti. Konstatoval, že je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.) a z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předchozím řízení podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Svou námitku stěžovatel uplatňoval již v řízení před krajským soudem, proto je přípustná i podle § 104 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud neshledal ani jiné důvody nepřípustnosti, a přistoupil tedy k přezkumu usnesení krajského soudu, vázán rozsahem kasační stížnosti a v ní uvedenými důvody (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

[5] Kasační stížnost je nedůvodná.

[6] Námitkou týkající se procesní způsobilosti stěžovatele před správními orgány a povinností správního orgánu ustanovit mu opatrovníka se Nejvyšší správní soud již zabýval ve věci stěžovatele vedené pod sp. zn. 6 Ads 23/2011 a na svém právním stanovisku vyjádřeném v rozsudku č. j. 6 Ads 23/2011- 60 ze dne 22. 6. 2011 setrvává.

[7] Způsobilost činit úkony ve správním řízení je upravena v § 29 správního řádu, podle něhož *„[k]aždý je způsobilý činit v řízení úkony samostatně (dále jen ‘procesní způsobilost‘) v tom rozsahu, v jakém mu zákon přiznává způsobilost k právním úkonům.“* Podle odstavce druhého téhož ustanovení nemají procesní způsobilost *„fyzické osoby, které byly soudem zbaveny způsobilosti k právním úkonům; osoby, jejichž způsobilost k právním úkonům byla soudem omezena, nemají procesní způsobilost v rozsahu tohoto omezení.“*

[8] V řízení o omezení způsobilosti k právním úkonům je rozhodováno o osobním stavu ve smyslu § 80 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), a pravomoc rozhodovat o této otázce mají soudy v občanském soudním řízení podle § 186 a násl. o. s. ř. Rozhodnutí soudu má tedy povahu rozhodnutí o osobním stavu a s ohledem na svůj konstitutivní charakter má rozsudek účinky *ex nunc*, tedy od okamžiku nabytí právní moci do budoucna (autorský kolektiv Fiala, J., Kindl, M., Hurdík, J., Bezouška, P. a další. *Komentář k zákonu, Občanský zákoník*, Komentáře Wolters Kluwer ČR, 2009, ASPI ID: KO40_1964CZ, § 10).

[9] Osobě, kterou soud zbavil způsobilosti k právním úkonům či jejíž způsobilost soud omezil, soud ustanoví opatrovníka, který je zákonným zástupcem takové osoby (§ 26 a § 27 odst. 2 občanského zákoníku, § 192 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že pravomoc rozhodnout o způsobilosti k právním úkonům je dána civilním soudům, správní řád považuje uvedenou oblast za předběžnou otázku podle § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu, o níž si ovšem nemůže učinit úsudek samotný správní orgán. Podle § 57 odst. 2 věty první správního řádu *„[p]robíhá-li před příslušným správním orgánem nebo před jiným příslušným orgánem veřejné moci řízení o předběžné otázce* (...), *postupuje správní orgán podle § 64.“* Podle § 64 odst. 1 písm. c) správního řádu *„[s]právní orgán může řízení usnesením přerušit, probíhá-li řízení o předběžné otázce ...“* Podle § 64 odst. 2 správního řádu *„[v] řízení o žádosti přeruší správní orgán řízení na požádání žadatele; jestliže je žadatelů více, může tak učinit jen za podmínky, že s přerušením souhlasí všichni.“* S ohledem na to, že zákon stanoví možnost přerušení jako fakultativní postup správního orgánu a stěžovatel přerušení řízení nenavrhoval a ve své žalobě ani kasační stížnosti postup správního orgánu, který řízení nepřerušil, nenapadá, Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší se otázkou případného přerušení řízení dále zabývat.

[10] Stěžovatel namítal, že žalovaný mu měl ustanovit opatrovníka podle § 32 správního řádu. Toto ustanovení ukládá správnímu orgánu ustanovit účastníkovi řízení opatrovníka mimo jiné tehdy, pokud jde o účastníka bez procesní způsobilosti, který nemá zákonného zástupce nebo nemůže-li ho zákonný zástupce zastupovat a nemá-li opatrovníka podle zvláštního zákona [§ 32 odst. 2 písm. a) správního řádu] či tehdy, pokud je účastník osobou stiženou přechodnou duševní poruchou, která jí brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejích práv; v těchto případech správní orgán rozhoduje na základě odborného lékařského posudku [§ 32 odst. 2 písm. g) správního řádu]. Stěžovatel v kasační stížnosti namítá, že mu měl být ustanoven opatrovník, protože bylo před příslušným civilním soudem vedeno řízení ve věci jeho způsobilosti k úkonům. V kasační stížnosti stěžovatel nenabízí argument, podle kterého z důvodů uvedených v § 32 správního řádu mu měl být opatrovník ustanoven; Nejvyšší správní soud se proto vypořádá s výše uvedenými třemi možnostmi, které byly předloženy stěžovatelem či žalovaným.

[11] Podle § 32 odst. 2 písm. a) správního řádu správní orgán ustanoví opatrovníka účastníkovi řízení, který nemá procesní způsobilost nebo v rozsahu, v jakém nemá procesní způsobilost. Jak vyplývá z výše citované právní úpravy, o otázce, zda účastník řízení má procesní způsobilost, si správní orgán nemůže učinit úsudek sám, k tomuto závěru by mohl dospět pouze na základě rozhodnutí soudu o této otázce. Správní orgán I. stupně ani žalovaný (resp. jeho právní předchůdce) tudíž nemohli vycházet z premisy, o níž si nemohou učinit úsudek, a nemohli tedy bez rozhodnutí soudu o jeho způsobilosti podle tohoto ustanovení stěžovateli ustanovit opatrovníka.

[12] Ustanovení § 32 odst. 2 písm. b) správního řádu se použije, pokud osobám brání činit úkony jiná právní překážka; touto právní překážkou se však podle zdejšího soudu nemyslí omezení způsobilosti, které je obsaženo již ve výše uvedeném písm. a) daného ustanovení. I podle komentářové literatury se jinou právní překážkou myslí například takové skutečnosti jako je karanténa nařízená orgánem ochrany veřejného zdraví podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, nebo výkon trestu odnětí svobody

podle zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a další. Takové jiné právní překážky stěžovatel ve svých podáních neuvedl, ani nevyplývaly z obsahu spisu.

[13] Konečně, ustanovení opatrovníka z důvodu podle § 32 odst. 2 písm. g) správního řádu předpokládá, že účastníkem řízení je osoba stižená přechodnou duševní poruchou, která jí brání samostatně v řízení jednat, je-li to nezbytné k hájení jejích práv. Tyto osoby by tedy soud rozhodující v řízení podle občanského soudního řádu nemohl omezit na způsobilosti k právním úkonům, neboť na rozdíl od § 32 odst. 2 písm. b) správního řádu je jednou z podmínek pro omezení na způsobilosti či jejího zbavení duševní porucha, která *není* jen přechodná. Ze správního spisu je zřejmé, že správnímu orgánu nevznikly pochybnosti o tom, že stěžovatel netrpí přechodnou duševní poruchou.

[14] Ze spisu Nejvyšší správní soud konstatuje, že žalovaný si byl vědom jak soudního řízení ve věci způsobilosti stěžovatele k právním úkonům, tak usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 13. 8. 2008, jímž byl pro soudní řízení stěžovateli ustanoven opatrovník. Tohoto opatrovníka pak příslušný správní orgán kontaktoval za účelem zjištění stavu věci a byl jím ujištěn, že soud nerozhodl u stěžovatele o omezení či zbavení způsobilosti k úkonům.

[15] Krajský soud pak v napadeném soudním rozhodnutí konstatoval, že žalobce nebyl ke dni podání žádosti o příspěvek na živobytí ani v průběhu řízení o něm osobou zbavenou ani omezenou ve způsobilosti k úkonům a že posléze příslušné soudy pravomocně rozhodly o tom, že stěžovatel není nikterak omezen ve způsobilosti k právním úkonům. Nebylo tedy právní povinností správních orgánů ustanovit pro řízení stěžovateli opatrovníka. Proto žalobní námitku stěžovatele neshledal důvodnou. Ostatně ustanovení opatrovníka, který ve správním řízení přebírá procesní aktivitu za účastníka řízení, by mělo být státními orgány voleno jen v nezbytných a zákonem výslovně stanovených případech, aby nedocházelo k zásahu do ústavního práva účastníka řízení na právní subjektivitu (čl. 5 Listiny základních práv a svobod).

[16] Za této situace Nejvyšší správní soud neshledal pochybení v právním hodnocení krajského soudu ohledně neustanovení opatrovníka stěžovateli pro správní řízení, proto kasační stížnost zamítl.

[17] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Právo na náhradu nákladů řízení však nemá ani žalovaný, neboť podle § 60 odst. 2 s. ř. s. je přiznání nákladů řízení správnímu orgánu ve věcech pomoci v hmotné nouzi vyloučeno.

[18] Stěžovateli byl pro řízení před krajským soudem ustanoven zástupce advokát Mgr. David Černý, se sídlem Horní náměstí 365/7, Olomouc. Ustanovený advokát požadoval náhradu nákladů řízení za jeden úkon právní služby (sepis odůvodnění kasační stížnosti). Nejvyšší správní soud tento požadavek měl za oprávněný. Výše odměny za jeden úkon právní služby činí podle § 7 bodu 2 ve spojení s § 9 odst. 2 a 3 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), 500 Kč. Dále náleží ustanovenému zástupci paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Zástupce doložil, že

je plátcem daně z přidané hodnoty, celkem tedy odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů včetně této daně činí 960 Kč. Pro zaplacení odměny soud stanovil přiměřenou lhůtu.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. dubna 2012

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda

senátu